نشریه تحقیقات کاربردی علوم جغرافیایی، سال بیستم، شماره ۵۸، پاییز ۹۹

نقش فضاهای شهری در ارتقای کیفیت زندگی (مطالعه موردی شهر ملایر)

دریافت مقاله: ۹۷/۱۰/۴ **پذیرش نهایی**: ۹۹/۱/۲۲

صفحات: ۳۳۷-۳۱۹

ربابه رجبی امیر آباد: دانشجوی دکتری رشته جغرافیا و برنامه ریزی شهری دانشگاه آزاد اسلامی واحد ملایر . ایران[1]
Email: rajabimina1360@gmail.com
بیژن رحمانی: دانشیار و عضو هیات علمی دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران
Email: bijan.rahmani11@gmail.com

چکیده

در قرن ۲۱ کیفیّت زندگی به اصلی ترین هدف اجتماعی کشورهای مختلف تبدیل شده است. در همین راستا هدف این پژوهش بررسی نقش فضاهای شهری ملایر در ارتقای کیفیت زندگی شهروندان بوده است، که متغیّرهایی از قبیل کیفیّت تسهیلات شهری، کیفیّت محیط اجتماعی (آموزش و سلامت)، کیفیّت اقتصادی (هزینه اجاره، درآمد، هزینه های زندگی، پس انداز) و کیفیّت محیط (آلودگی محیط، سرانه فضای سبز، زیباسازی شهر) کیفیّت فضا، امنیت و احساس آرامش و... مورد بررسی قرار گرفت. روش مورد استفاده در این پژوهش، ترکیبی از روش های تحلیلی و موردی زمینه ای است. و پهنه مطالعاتی آن شهر ملایر با ۵۲۶۹۷ خانوار و مساحت ۲۴۰۰ هکتار بوده است. برای سنجش و ارزیابی کیفیت زندگی از مدل های کمی و نرم افزارهای آماری از قبیل: شاخص های توسعه یافتگی ، امتیاز استاندارد شده، ضریب همبستگی، آزمون t، رگرسیون چندگانه، تحلیل واریانس، ضریب تغییرات و تحلیل عاملی با انتخاب۶۰ متغیر در قالب شاخص های اجتماعی، اقتصادی، زیست محیطی و کالبدی استفاده شده است. که با استفاده از فرمول کوکران، ۳۸۴ نمونه تصادفی در نقاط مختلف شهر، انتخاب شده، تجزیه و تحلیل بر مبنای آمار توصیفی و استنباطی با استفاده از نرم افزار SPSS صورت گرفته است. یافته های پژوهش نشان می دهد شاخص اقتصادی کیفیت زندگی با ۵۸ درصد وضعیت نامناسب تری نسبت به شاخص های اجتماعی و فرهنگی و کالبدی داشته، شاخص‌های اجتماعی، فرهنگی نیز با ۴۲ درصد در وضعیت متوسطی قرار گرفته-اند نتایج همچنین نشان داد که در شهر ملایر، مؤلفه های کیفیّت محیط اقتصادی، کیفیّت محیط کارکردی، کیفیّت حمل و نقل و کیفیّت اجتماعی در وضعیت نامناسبی بوده است. با بهبود وضعیّت اقتصادی اجتماعی، فرهنگی و دسترسی نسبی به خدمات شهری شاید بتوان به ارتقاء سطح کیفیّت زندگی در شهر ملایر کمک کرد.

کلید واژگان: فضاهای شهری، کیفیت زندگی شهری، شهر ملایر.

---

۱ . **نویسنده مسئول**: ملایر، دانشگاه آزاد اسلامی واحد ملایر، گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری.

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-28]
[DOR: 20.1001.1.22287736.1399.20.58.14.9]
[DOI: 10.29252/jgs.20.58.319]

مقدمه

بهبود کیفیت زندگی در هر جامعه‌ای یکی از مهم‌ترین اهداف سیاست‌های برنامه ریزی شهری آن جامعه است. مهم‌ترین معیاری که در ارزیابی شهرها و محیط‌های شهری باید لحاظ شود، کیفیت فضاهای عمومی موجود در آن است. این دسته از فضاها به علت مقیاس عملکردی و همچنین طیف متنوع و گسترده مخاطبان خود در حیات جمعی شهروندان بیشترین سهم را دارد از این‌رو افزایش کیفیت این دسته از فضاها بیش از سایر فضاها، شکل گیری جامعه شهری سالم و شکوفا را در پی خواهد داشت. در همین راستا این پژوهش با استفاده از مهمترین معیارها و شاخص هایی که طی دهه‌های اخیر مطرح شده است به سنجش کیفیت فضاهای شهری ملایر پرداخته است. یکی از اهداف برنامه ریزی شهری ارتقای سطح کیفیت زندگی ساکنان شهرهاست، کیفیت زندگی شهری یکی از مهمترین حوزه های مطالعات شهری درکشورهای مختلف است، از جمله کشور ایران که دارای شهرهای با قدمت زیاد است در این بین محیط و فضاهای عمومی شهر یکی از مولفه های کالبدی مهم در شهرها محسوب می شوند زیرا: بستر تعاملات اجتماعی هستند و ارتقا کیفی این فضاها بیش از سایر انواع فضاها در ایجاد شهری سالم، پویا و سرزنده نقش دارد. نواحی شهری، مراکز اصلی رشد اقتصادی، اجتماعی و سیاسی در هر کشوری هستند که خود را به عنوان جذاب ترین نقاط برای ایجاد ثروت، کار، خلاقیت و نوآوری اثبات کرده اند، اما برخی از نواحی شهری با چالش های مهمی در زمینه های تخریب فیزیکی و محیطی، محرومیت اجتماعی، ناامنی، بیکاری، نابرابری های اقتصادی، کمبود مسکن و ترافیک روبرو هستند که این مشکلات کیفیت زندگی شهری را به شدت کاهش می دهند. شهر ملایر در استان همدان و در غرب ایران نیز دارای چنین وضعیتی است. محیط فیزیکی و اجتماعی می تواند بر روی خوشبختی و رفاه مردم ساکن در یک محل تاثیرگذار باشد به طور کلی رویکرد کیفیت زندگی شهری، تلاشی در جهت ایجاد شهر سالم و فراهم آوردن خدمات شهری مناسب و در دسترس برای همگان در چارچوب پایداری و ایجاد احساس رضایت است. شهرها به عنوان بستر زیست بشر دارای نقش اساسی در ایجاد رضایت بوده اند. توجه به کیفیت محیط شهری علاوه بر تشویق مردم به حضور در آن بر القای حس رضایت در افراد موثر است. مطالعه چگونگی محیط شهری بر پایه این فرضیه بنیادین استوار است که محیط اجتماعی و فیزیکی می تواند بر روی خوشبختی و رفاه مردم ساکن در یک محل تاثیرگذار باشد به طور کلی رویکرد کیفیت زندگی شهری، تلاشی در جهت ایجاد شهر سالم و فراهم آوردن خدمات شهری مناسب و در دسترس برای همگان در چارچوب پایداری و ایجاد احساس رضایت است. از جمله مشکلات محیط شهری ملایر، می توان به فرسودگی بافت های قدیمی شامل: فرسودگی در ابعاد کالبدی، زیست محیطی و اجتماعی این مناطق اشاره نمود. از منظر ریخت شناسی اغلب این بافت ها، حالتی اندام وار داشته و ریزدانه می باشند که فقدان شبکه زیرساخت و شکل گیری کاربری های ناسازگار در جوار بافت های مسکونی از معضلات کالبدی آن می باشد. این بافت ها معمولا از کیفیت زیست محیطی نازل و فضای غیربهداشتی رنج برده و گاهی آلودگی های ناشی از آبهای سطحی،سیستم فاضلاب و جمع آوری زباله در آنها دیده می شود. سکونت غیرمجاز، نسبت بالای استیجار، شیوع اعتیاد و انواع ناهنجاری های رفتاری و بزهکاری و ناامنی بویژه برای کودکان و بانوان، از ویژگی های اجتماعی فضاهای عمومی و محیط شهری ملایر است. از معضلات اقتصادی شهر ملایر، فعالیت در مشاغل غیر رسمی و غیر مجاز، قرار گیری در دهک های

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-28]
[DOR: 20.1001.1.22287736.1399.20.58.14.9]
[DOI: 10.29252/jgs.20.58.319]

درآمدی پایین و بیکاری را می توان اشاره نمود. رشد سریع شهرنشینی در دهه‌های اخیر در شهر ملایر همچون شهرهای دیگر ایران و بی‌توجهی به ابعاد کیفی زندگی انسان، پیامدهای نامطلوبی بر سطح سلامت فردی و اجتماعی جامعه و زندگی شهری گذاشته است و از آنجاییکه بهبود کیفیت زندگی در هر جامعه‌ای یکی از مهم‌ترین اهداف سیاست‌های برنامه ریزی شهری آن جامعه است. این پژوهش به منظور کمک به حل مسایل و مشکلات مطرح شده در شهر ملایر و در راستای بهبود کیفیت زندگی به بررسی کیفیت محیط شهری ملایر و میزان رضایت مندی شهروندان پرداخته است.

گسترش و توسعه شهرها در سال های گذشته و اهمیت ندادن به ابعاد کیفی زندگی انسان، پیامدهای ناخوشایندی بر سطح سلامت فردی و اجتماعی جامعه و زندگی شهری گذاشته است. سنجش وضعیت موجود کیفیت زندگی در شهرها با توجه به عوامل بیرونی نظیر فناوری تولید کیفیت، زیرساخت‌ها، روابط اجتماعی، نهادهای اجتماعی، محیط‌زیست را مدنظر قرار می‌دهد. با وجود این اندیشمندان برنامه‌ریزی به‌ویژه برنامه ریزان شهری اعتقاد دارند برنامه‌ریزی‌ها باید همسو با بهبود کیفیت زندگی باشند. بهبود کیفیت زندگی در هر جامعه‌ای یکی از مهم‌ترین اهداف سیاست‌های برنامه ریزی شهری آن جامعه است. شهر سالم با انسان‌های سالم معنا می‌یابد و هر دو موجب به وجود آمدن جامعه‌ای سالم و پویا خواهند شد. بنابراین اهمیت این تحقیق در بررسی ارتباط بین فضاهای شهری و ارتقای کیفیت زندگی می باشد. هدف اصلی این پژوهش بررسی رابطه ی بین محیط شهری تاثیر گذار بر سطح کلی کیفیت زندگی شهروندان ملایر بوده است.

در سال های اخیر مطالعات تجربی فراوانی به منظور سنجش کیفیت زندگی در کشورهای مختلف دنیا انجام گرفته است. لی(۲۰۰۸) ، با استفاده از شاخص های ذهنی به ارزیابی کیفیت زندگی در شهر تایپه در تایوان پرداخته است. نتایج این مطالعه نشان داد که وضعیت اجتماع ، تعلقات محلی و رضایت از محله بیشترین تاثیر را بر رضایت کیفیت زندگی دارند. داس(۲۰۰۸) ، چارچوب مفهومی برای سنجش کیفیت زندگی شهر گواهاتی پیشنهاد کرده که ارتباط بین محیط و کیفیت زندگی را نشان می‌دهد. این مدل، رویکرد پایین به بالا را پیشنهاد می کند که درآن هر دوی شاخص های عینی و ذهنی برای مطالعه کیفیت زندگی مورد توجه قرار دارند. در ایران نیز از مطالعات انجام شده در زمینه ی کیفیت زندگی شهری می توان به موارد زیر اشاره کرد:

کوکبی و همکاران (۱۳۸۴) ، درمقاله ای تحت عنوان برنامه ریزی کیفیت زندگی شهری در مراکز شهری این موضوع را به صورت موردی در شهر خرم آباد مطالعه کردند. در این پیمایش تحقیقات اندازه گیری کیفیت زندگی شهری بر پایه ی چهار شاخص اساسی (اجتماعی و زیبایی شناختی ، اقتصادی، کالبدی و ارتباطی و حمل نقل) زندگی شهری صورت گرفته است که هر کدام در برگیرنده ی زیر شاخص ها به منظور اندازه گیری و سنجش دقیق و کامل درجات کیفیت زندگی شهری است. جاجرمی و کلته (۱۳۸۵) ، شاخص های کیفیت زندگی را از نظر شهروندان در شهر گنبدکاووس ، با محوریت شاخص های خدماتی(خدمات شهری) ارزیابی کرده اند. براساس نتایج این مطالعه دسترسی به امکانات و خدمات شهری در مناطق مختلف شهر نسبتا مناسب است اما مشکلات شهری در اکثر مناطق در سطح قابل توجه و بالایی قرار دارد. رضوانی و همکاران (۱۳۸۸) ، به صورت موردی در شهر نورآباد لرستان به مطالعه ی این موضوع پرداخته اند. نتایج به دست آمده نشان داد که در مجموع همبستگی بین ابعاد عینی و ذهنی کیفیت زندگی بالا نمی باشد. حاجی نژاد و همکاران(۱۳۸۹)،

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-28]
[DOR: 20.1001.1.22287736.1399.20.58.14.9]
[DOI: 10.29252/jgs.20.58.319]

به بررسی عوامل رضایت شهروندان از کیفیت محیط زندگی در بافت قدیم و جدید شهر شیراز پرداختند. نتایج این مطالعه نشان داد که رضایت هر دو گروه کمتر از حد متوسط می باشد. قالیباف و همکاران(۱۳۹۰) ، طی مقاله ای بر اساس ابعاد اقتصادی ، محیطی ، اجتماعی و ارتباطات و حمل و نقل به بررسی موضوع کیفیت زندگی شهر در محله ی یافت آباد تهران پرداختند. نتایج تحقیق آن نشان داد که درمنطقه مورد مطالعه زمینه های محیطی ، اقتصادی و اجتماعی از دید جامعه ی نمونه مطلوب نبوده جداول(۲ و ۱).

جدول(۱). تعاریف کیفیت زندگی توسط صاحب نظران مختلف

صاحب نظر	تعریف کیفیت زندگی
لیو(۱۹۸۳)	کیفیت زندگی را عنوانی جدید برای مفهوم قدیمی بهزیستی مادی و روانی مردم درمحیط زندگی خود توصیف کرده است.
مولر(۱۹۸۳)	کیفیت زندگی را میزان رفاه افراد و گروهها تحت شرایط اجتماعی و اقتصادی عمومی تعریف می کند.
فو(۲۰۰۰)	کیفیت زندگی یعنی رضایت کلی فرد از زندگی.
کوستانزاوهمکاران (۲۰۰۷)	کیفیت زندگی رابه عنوان میزان تامین نیازهای انسانی در ارتباط با ادراکات افراد و گروه ها از بهزیستی ذهنی تعریف می کند.
داس(۲۰۰۸)	کیفیت زندگی را به عنوان بهزیستی ویا عدم بهزیستی مردم و محیط زندگی آنها تعریف می کند.
سیف الدینی(۱۳۸۱)	کیفیت زندگی وازه پیچیده ای در ارتباط با شرایط و وضعیت جمعیت در یک ناحیه است. در برگیرنده ابعاد روانی است که شاخص هایی همچون؛ رضایت، شادمانی و امنیت را در برمی گیرد.
رحمان(۲۰۰۳)	در واقع مفهوم کیفیت زندگی یک متغیرمرکب می باشد که از چندین متغیر تأثر می پذیرد. تغییر در سطح درآمد مردم ، شرایط زندگی ، وضع سلامت، محیط، فشار روحی روانی ، فراغت ، شادمانی خانوادگی، روابط اجتماعی و چندین متغیر دیگر نظیر آن به شکل مرکب کیفیت زندگی و تغییرات آنرا تعیین می کند.
پسیون(۲۰۰۳)	اصطلاح کیفیت زندگی به طورکلی به وضعیت محیطی که مردم درآن زندگی می کنند مانندآلودگی وکیفیت مسکن و...و هم چنین به برخی صفات و ویژگی های خود مردم مانند؛ سلامت وتحصیلات و.. اشاره دارد.
پال(۲۰۰۵)	مفهوم کیفیت زندگی ویژگی ها ی کلی محیط دریک ناحیه را نشان میدهد که می تواند به عنوان ابزار قدرتمند برای نظارت بر برنامه ریزی توسعه اجتماع به کار رود . آن همچنین به عنوان معیاری برای سنجش میزان برآورده شدن نیازهای روحی، روانی و مادی جامعه و خانواده تعریف شده است
فیلیپس(۲۰۰۷)	کیفیت زندگی وجهی از مفاهیم مربوط به توسعه است که بر وضعیت بهداشتی، سلامت جسمانی و روانی، دسترسی به امکانات تحصیلی، درآمد ایمن تر، احساس امنیت، دوری از خشونت، اوقات فراغت و مشارکت در امور اقتصادی، سیاسی و اجتماعی تاکید می ورزد.
اپلای(۲۰۰۷)	کیفیت زندگی مفهوم گسترد ه ای است که به عنوان قابلیت زیست پذیری یک ناحیه، سنجه ای برای میزان جذابیت و به عنوان رفاه عمومی، بهزیستی اجتماعی شادکامی و رضایتمندی درجامعه می توان نام برد.
موسوی وباقری کشکولی(۱۳۹۱)	کیفیت زندگی نشان دهنده ویژگیهای کلی اجتماعی و اقتصادی و محیطی مناطق است و میتواند به عنوان ابزاری قدرتمند برای نظارت بر برنامه ریزی توسعه اجتماع به کار رود.

منبع:نگارنده،۱۳۹۵

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-28]
[DOR: 20.1001.1.22287736.1399.20.58.14.9]
[DOI: 10.29252/jgs.20.58.319]

جدول(۲). خصوصیات و ویژگی های کیفیت زندگی شهری ازمنظر محققین مختلف

ردیف	محقق	خصوصیات و ویژگیهای بکارگرفته شده
۱	Lui,1976	اقتصادی، سیاسی، محیطی، اجتماعی، بهداشتی و عمومی
۲	Boyer and Savageau,1981	آب وهوا، مسکن، بهداشت عمومی و محیطی، جنایت، حمل ونقل، آموزشی، هنر، تفریح، اقتصادی
۳	Blomquistetal et al,1988: Stover and Leven1962	میزان بارندگی،میزان رطوبت،درجه حرارت،روزهای گرم،درجه حرارت روزهای سرد، سرعت باد،گرمای آفتاب،ساحل،جنایات وحشیانه،سرانه معلم به دانش آموز،دامنه دید،مشارکت موقتی،تخلیه فاضلاب،محل دفن زباله، مکانهای باسرمایه بالا،مکانهای برداشت ذخیره ودفع زباله
۴	Sufian1993	ایمنی عمومی،هزینه غذا،فضای زندگی،استانداردمسکن،ارتباطات،آموزش،سلامت عمومی ، صلح وآموزش،جریان ترافیک،تمیزی هوا
۵	Human dev,Index 1994	زندگی موردانتظار،نرخ بیسوادی بزرگسالان،متوسط قدرت خرید
۶	Physical Qol Index 1996	مرگ ومیرکودکان،زندگی موردانتظار،نرخ بیسوادی بزرگسالان
۷	Protassenko1997	درآمدماهیانه فرد،توزیع درآمد،هزینه ماهیانه غذا

منبع: Ulengen,Burc,1999 به نقل ازکوکبی ،۱۳۸۲، ۳۰

مبانی نظری

کالبد شهری

کالبد در لغت به معنای پیکر آورده شده و محتوای روابط اقتصادی و اجتماعی در فضاست و چون سه بعدی می باشد تعریف کننده ی فضا به شمار می آید . (مرکزمطالعات وتحقیقات شهرسازی و معماری،طرح ریزی کالبدی ,۱۳۷۰:۳۴۰) و فضا محل وقوع فعالیت است و منظور از فعالیت عبارت است از فعالیتهای عمومی : نظیر فعالیتهای اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و...در مقیاس منطقه ای و ملی است. (بحرینی , ۱۳۷۱،۳۴۰).

فضاهای عمومی شهر

فضاهایی می‌باشند که عموم شهروندان بدون نیاز به کنترل حق ورود و حضور در آنان را دارند و فضاهایی چون ورودی ها، خیابان ها، میادین، پارکها، سینماها، مساجد و ادارات را شامل می‌شود. این دسته از فضاها به واسطه مقیاس عملکردی و همچنین طیف متنوع و گسترده مخاطبین خود دارای بیشترین سهم در حیات جمعی شهروندان بوده و به همین دلیل توسعه و ارتقاء کیفی این دسته از فضاهای شهری بیش از سایر فضاها موجب شکل گیری جامعه شهری سالم و شکوفا خواهد شد. (پاکزاد، ۱۳۸۰، ۵۸) شکل(۱).

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-28]
[DOR: 20.1001.1.22287736.1399.20.58.14.9]
[DOI: 10.29252/jgs.20.58.319]

شکل(۱). انواع فضاهای شهری و سلسله مراتب آن

منبع : نگارنده ۱۳۹۶

کیفیت محیط شهری

واژه کیفیت در زبان انگلیسی به ماهیت، نوع یا خصوصیت یک شی ء اشاره می کند. (بیلینگز[2]،۱۹۳۳، ۱).کیفیت واژه ای است که در تمامی رشته های هنری ، علمی و صنعتی به شکل شهودی درک و به صورت مستمر در چارچوب گفتمان حوزه های مزبور به کار برده می شود. استاندارد بریتانیایی ۴۷۷۸ که در سال ۱۹۸۷ منتشر شد، کیفیت را به عنوان «کلیت سیما، ترکیب و همچنین مشخصات خدمات و فرآورده‌هایی که قادر به ایجاد رضایتمندی یا برطرف کردن نیازهای ضمنی است». بیان می کند (کاون[3]،۲۰۰۵، ۳۱۷).

در برخی تعاریف، کیفیت محیط با مفاهیمی همچون کیفیت زندگی، کیفیت مکان، و رضایت شهروندی و قابلیت زندگی به عنوان معانی مشابه در نظر گرفته می شود(لشکری وخلج ،۱۳۹۳ ،۹به نقل ازکمپ ،۲۰۰۳). کیفیت زندگی شهری در برگیرنده ابعادی روانی است که شاخص هایی همچون رضایت، شادمانی و امنیت را در بر می گیرد؛ (سیف الدینی، ۱۳۸۱، ۳۷۵).کیفیت محیط شهر ممکن است احساس خوبی باشد از ترکیبی از عوامل مرتبط با حس مکان (فلاحت، ۱۳۸۵، ۵۷-۶۷).به طورکلی منظور از کیفیت محیط شهری توجه به شاخص های اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی، کالبدی، روانی (لشکری و خلج ، ۱۳۹۳، ۹). از نظریه پردازانی که در رابطه با مولفه های اصلی کیفیت محیط شهری و برنامه ریزی جهت ارتقای آن تلاش نموده اند، می توان به کوین لینچ(تئوری شکل خوب شهر،۱۹۷۱) ، ویولیچ (قرائت شهری و طراحی مکان های شهری کوچک،

2 Bilings
3 Cowan

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-28]
[DOR: 20.1001.1.22287736.1399.20.58.14.9]
[DOI: 10.29252/jgs.20.58.319]

۱۹۸۳) یان بنتلی (محیط های پاسخ ده، ۱۹۸۵) راجر ترانسیک(یافتن فضای گمشده، ۱۹۸۶)، فرانسیس تیبالدز (شهرسازی شهروندگرا، ۱۹۹۲) جان پانتر و کرمونا(ابعاد طراحانه برنامه ریزی شهری، ۱۹۹۷) و کرمونا (مکان های عمومی، فضاهای شهری، در سال ۲۰۰۳ اشاره نمود (لشکری وخلج،۱۳۹۳، ۱۶).

کیفیت محیط در برنامه ریزی شهری

امروزه از نگاه برنامه ریزان، کیفیت محیط، محصول کنش متقابل بین محیط و استفاده کنندگان از آن است.بدین منظور سنجش میزان رضایت و نارضایتی مردم از محیط زندگیشان اهمیت می یابد. در سال های اخیر از دیدگاه پژوهشگران مختلفی رضایتمندی به عنوان یک معیار عام در سنجش کیفیت محیط مسکونی مطرح شده است(رفیعیان ودیگران،۱۳۹۲، ۵۷).

کیفیت زندگی شهری

منظور از کیفیت زندگی شهری توجه به شاخص‌های اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی، محیطی، روانی و غیره در دو وجه عینی(کمی) و ذهنی(کیفی) در روند برنامه ریزی شهری است (مثل شرایط تحصیل بهتر، کیفیت دسترسی، کیفیت مسکن، کیفیت فضاهای گذران فراغت، ایجاد فرصتهایی برای کنش متقابل اجتماعی، فرصت‌های اجتماعی، اشتغال، رفاه، مشارکت اجتماعی) .(کوکبی،۱۳۸۶، ۲). واژه هایی همچون کیفیت زندگی، کیفیت زندگی شهری و ..تعاریف و مشخصات خاص خود را دارند(بحرینی،۱۳۷۸، ۳۰۰-۲۷۹). کیفیت زندگی بر گرفته از تجربه مشترک ساکنان شهر از محیط شهر و سطح توانایی شهر در پاسخ گویی به اهداف مورد نظر ساکنان شهر است(میرز۴،۱۹۸۷، ۱۰۵). کیفیت زندگی شهری در برگیرنده شرایط اجتماعی، فرهنگی ، اقتصادی و کالبدی محیط شهری است که میزان رضایت یا عدم رضایت شهروندان از محیط شهری را نمایان میسازد (لایمبر۵،۲۰۰۶، ۲). در واقع اینکه چگونه باید و می توان زیست که بهترین منفعت را از زندگی کسب کرد. شاید به قدمت توانایی آدمی برای اندیشه در مورد آینده و عبرت گرفتن از گذشته باشد(بهمنی،۱۳۸۶، ۳۹).در مورد تاریخچه بحث کیفیت زندگی، باید تاکید کرد که به لحاظ مفهومی، کیفیت زندگی مفهوم جدیدی نیست، بلکه در یونان ارسطو در مبحث شادی (که در آن زمان معادل کیفیت زندگی امروزین بوده است) به آن توجه کرده است در دوران جدید نیز به لحاظ آکادمیک و تخصصی واژه کیفیت زندگی نخستین بار از سوی پیژو در سال ۱۹۲۰ در کتاب اقتصاد و رفا به کار برده شد. (نیازی و خراسانی، ۱۳۹۱، ۲۰۶). در اواخر قرن۲۰ موضوع کیفیت زندگی در علوم اجتماعی بیشتر مورد توجه و اهمیت قرار گرفت. در سال ۱۹۵۵ با تاسیس جامعه بین المللی برای تحقیق درباره کیفیت زندگی، اینگونه تحقیقات نهادینه شدند.(مختاری ونظری،۱۳۸۹، ۱۷) در دهه ۷۰ دیوید هاروی با انتشار چهار مقاله در زمینه کیفیت زندگی به مقولات خوراک، مسکن، خدمات بهداشتی، تحصیلات، خدمات اجتماعی و خدمات مربوط به محیط زیست، کالاهای مصرفی، تأسیسات تفریحی، دلپذیری محله و وسایل حمل و نقل پرداخت (نیازی و دلال-خراسانی، ۱۳۹۱،۲۰۷).بعدها با اشاعه مفهوم کیفیت زندگی در سطح جهان، سازمان های بین المللی همچون

[4] Myers
[5] Limber

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-28]
[DOR: 20.1001.1.22287736.1399.20.58.14.9]
[DOI: 10.29252/jgs.20.58.319]

سازمان ملل و برنامه و توسعه آن سازمان در سال ۱۹۹۴ و انجمن توسعه ماوراء بحار در سال ۱۹۹۶ به تدریج تا اواخر قرن بیستم بر میزان مطالعاتشان در این زمینه افزودند (اولنگین و همکاران، ۲۰۰۱، ۳۶۱). به دنبال آن شاهد برگزاری انواع کنگره های جهانی، همایش های بین المللی و اقدامات سازمان های مختلف برای یافتن و سنجش معیارها و سنجه های کیفیت زندگی شهری هستیم (علی اکبری و امینی، ۱۳۸۹، ۱۲۳-۱۲۲) شکل(۲).

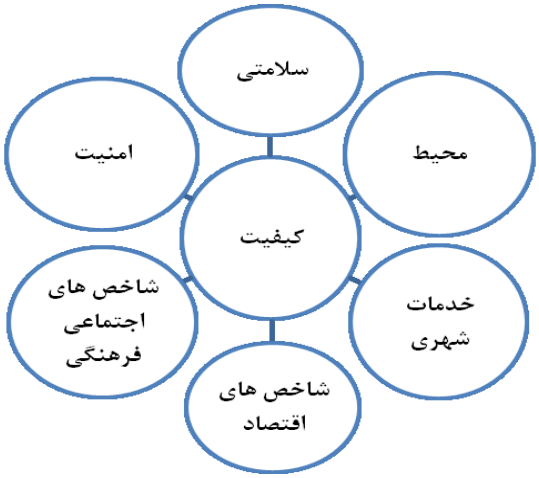

شکل(۲). معیارهای کیفیت زندگی شهری منبع : می،۱۹۹۶، ۳۴

وضعیت کیفیت زندگی شهری درایران

بطورکلی با توجه به وجود تعاریف متنوع ازکیفیت زندگی دربین نخبگان و دانشمندان درجوامع مختلف و برداشتهای متنوع از این مفهوم، پژوهش ها و مطالعات زیادی هم توسط گروههای پژوهشی مختلفی صورت گرفته است از جمله این گروههای پژوهشی موسسه مطالعاتی بین المللی لگاتیوم[6] است .این موسسه با معرفی شاخص جدیدی به نام ؛رونق؛ تحقیقات چشمگیری درباره ۱۰۴ کشور دنیا انجام داده است که رتبه ایران درمیان این ۱۰۴ کشور،از نظر این شاخص ۹۴ اعلام شده است.

روش تحقیق

منطقه مورد مطالعه

شهر ملایر بعنوان مرکز شهرستان، بعنوان دومین شهر بزرگ استان همدان بعد از همدان در جنوب شرقی استان قرار دارد این شهر در مختصات ۴۸ درجه و ۴۹ دقیقه و ۳۰ ثانیه، طول شرقی و ۳۴ درجه و ۱۷ دقیقه و ۳۸ ثانیه عرض شمالی قرار گرفته است. مساحت شهر ۲۴۰۰هکتار می باشد شکل(۳). با توجه به قرار گیری شهر در جنوب شرق استان همدان، علاوه بر ارتباط با شهر همدان بعنوان مرکز استان در پیوند ناگسستنی از نظر مناسبات اجتماعی- اقتصادی با استان‌های مرکزی و لرستان نیز می باشد. با توجه به موقعیت خاص ملایر

6 Legatum

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-28]
[DOR: 20.1001.1.22287736.1399.20.58.14.9]
[DOI: 10.29252/jgs.20.58.319]

که در غرب کشور و در مسیر ارتباطی شمال- جنوب و ارتباط با جاده اصلی جنوب کشور و بنادر آن قرار دارد، این موقعیت از دیر باز در توسعه شهر مؤثر بوده است.

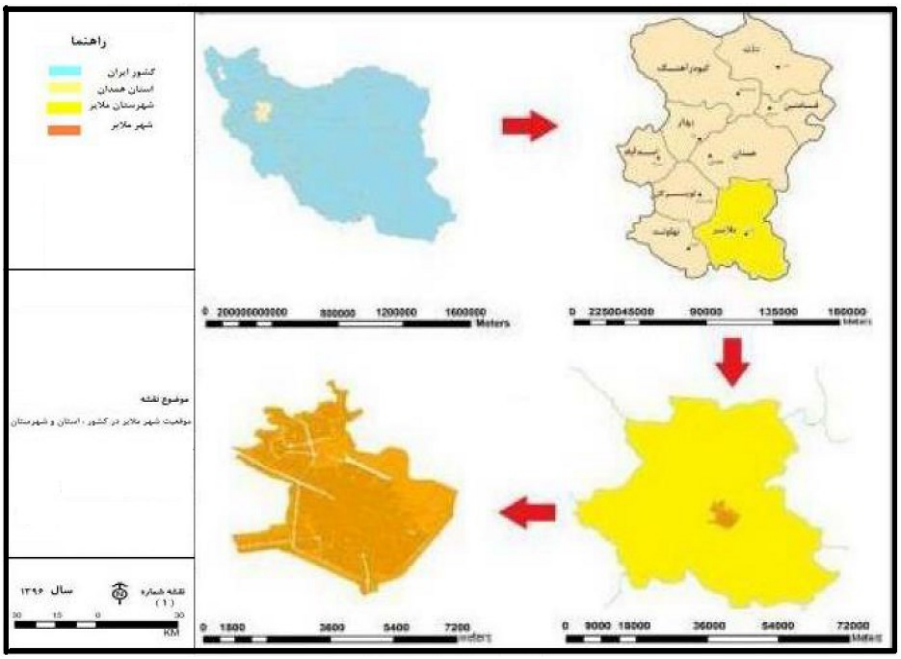

شکل(۳). موقعیت شهر ملایر در کشور ، استان و شهرستان منبع : سازمان نقشه برداری کشور

روش کار

پژوهش حاضر با به کار گیری ترکیبی از روش های تحلیلی، موردی و میدانی[7] انجام گرفته است. در ابتدا با استفاده از روش کوکران تعداد۳۸۴ پرسش نامه انتخاب شده تکمیل شد و سپس با بهره گیری از نرم افزار Excel محاسبات آماری انجام گرفته و با استفاده از نرم افزار SPSS تجزیه و تحلیل صورت گرفت، و از GIS برای ترسیم نقشه ها استفاده شد.

شیوه گردآوری اطلاعات

اطلاعات لازم برای این پژوهش ابتدا از طریق روش اسنادی شامل مراجعه به کتب و منابع، نشریات و مقالات قابل دسترس و کاوش در سایت های مختلف و مراجعه به منابع مرجع، آمارنامه ها، نتایج تفضیلی سرشماری عمومی نفوس و مسکن دوره های سرشماری مختلف، طرح های جامع و تفضیلی، گزارشات سازمان های مختلف و در مرحله بعد از طریق تکمیل پرسش نامه های تنظیم شده که روایی و پایایی آنها به وسیله آلفای کرونباخ سنجیده و تأیید گردید با ۰/۸۲ و مراجعات میدانی برداشت های فیزیکی تکمیل گردید و هر جا که تردید در اطلاعات اسنادی مربوط به شهر ملایر بوده است انطباق ها در چندین منبع صورت گرفته و دقیق

7 Case Study

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-28]
[DOR: 20.1001.1.22287736.1399.20.58.14.9]
[DOI: 10.29252/jgs.20.58.319]

ترین آنها برگزیده شده است. برای تحلیل داده ها از روش های معمول در برنامه ریزی شهری و نرم افزارهای کامپیوتری از جمله Excel و Spss استفاده شده و برای تهیه نقشه ها با بهره گیری از GIS اقدام شده.

تعیین حجم نمونه و روش نمونه گیری

از آنجایی که هدف پژوهش حاضر دستیابی به بررسی محیط شهری و تأثیر آن در ارتقاء و بهبود کیفیت زندگی شهروندان ملایر است، ۲ گروه به منظور دستیابی به اهداف مورد نظر بررسی شدند که عبارتند از : شهروندان و مسئولان شهر. بدین ترتیب پرسشنامه ای برای این گروهها با توجه به اهداف پژوهش تهیه گردید. با توجه به اینکه سنجش و پژوهش میدانی این پرسشنامه ها منوط به جداسازی هریک از گروهها می‌باشد، می بایست نمونه گیری با توجه به تعداد کل هریک از گروهها انجام گیرد،

در این پژوهش به منظور سنجش و ارزیابی هرکدام از مولفه های ابعاد مختلف کیفیت زندگی در ارتباط با محیط شهری ، شاخص هایی در نظر گرفته و با تکمیل پرسشنامه از شهروندان خواسته شده است که ارزیابی خود را در مورد هریک از شاخص های ذکر شده در طیف لیکرت اعلام نمایند. جامعه آماری خانوارهای شهر ملایر به تعداد ۵۲۶۹۷ بوده که با توجه به فرمول کوکران حجم نمونه ۳۸۴ می‌باشد.

روش های تجزیه وتحلیل اطلاعات (تحلیل های آماری)

بدین منظور ۶۰ شاخص مهم و با اهمیت جهت بررسی وضعیت کیفیت زندگی شهر ملایر در قالب ۴ عامل اقتصادی، اجتماعی، کالبدی و زیست محیطی بر اساس نتایج استخراج شده از پرسش نامه ها با استفاده از مقدار فراوانی، درصد، میانگین و انحراف معیار متناسب با سطح سنجش متغیرها و سؤالات مورد سنجش قرار گرفت و درنهایت جهت آزمون فرضیه ها، در سطح تحلیل از آزمون‌های آماری تحلیل واریانس، انحراف معیار، آزمون T ضریب همبستگی اسپیرمن و رگرسیون متناسب با اهداف تحقیق استفاده شد جدول(۳).

جدول(۳). شاخص های کیفیت زندگی شهری و متغیرهای اصلی تشکیل دهنده آنها

ردیف	شاخص ها	متغیرها
۱	اجتماعی	امنیت ورفاه اجتماعی، روابط اجتماعی ، فضاهای گذران اوقات فراغت، فضاهای پیاده ، فضاهای بازوسبز، آموزش، مشارکت اجتماعی، فرهنگ وتاریخ، فضای قابل سکونت
۲	زیباشناختی(ادراکی وروانی)	آسودگی محیط،حس راحتی،توالی منظر،نفوذپذیری،تنوع وگوناگونی،خوانایی، نمایانی،نظم فضایی،ادراک فضایی،کشف فضا
۳	اقتصادی	هزینه تامین نیازهای پایه،قدرت خرید،رضایت شغلی،درآمدسرانه،هزینه فرصت ، بیکاری،ارزش زمین،هزینه تطابق بامحیط
۴	کالبدی وزیرساختی	کیفیت ساختمان،مالکیت مسکن،چیدمان ساختمان ها،تسهیلات عمده مسکن ،ایمنی دربرابرسوانح
۵	ارتباطی وحمل ونقل	وسایل ارتباطات،وسایل حمل ونقل عمومی،سطح سرویس معابر،رضایت ازسفرهای درون شهری،حجم ترافیک،تعدادتصادفات
۶	زیست محیطی	آلودگی هوا،آلودگی آب،آلودگی صدا،آلودگی بصری

منبع : کوکبی ، ۱۳۸۱، ۳۶

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-28]
[DOR: 20.1001.1.22287736.1399.20.58.14.9]
[DOI: 10.29252/jgs.20.58.319]

نتایج

شاخص‌های مختلف مورد بررسی قرار گرفته اند که در این قسمت با توجه به استفاده از ضریب همبستگی اسپیرمن به تجزیه و تحلیل و بیان یافته های پژوهش در محدوده مورد مطالعه پرداخته می شود، در اینجا لازم به ذکر است که برای بدست آوردن این یافته ها از دیدگاهها و نظریات مختلف دو گروه شهروندان و مسئولان استفاده شده، تا بوسیله مقایسه بین این دو دیدگاه، بتوان ارزیابی روشنی از وضعیت فضاهای شهری و ارتباط آن با متغیرهای مورد بررسی را بدست آورد .

ارزیابی میزان رضایت شهروندان و مسئولان از مولفه های کالبدی، اقتصادی واجتماعی ، فرهنگی

با توجه به نتایج پرسشنامه‌های گردآوری شده، به منظور ارزیابی و تحلیل توصیفی از میزان رضایت شهروندان و مسئولان از وضعیت سیما و منظر شهر ملایر اقدام به تشکیل جدول(۴) گردید. توزیع فراوانی ها در این جدول نشان می‌دهد که از تعداد پاسخگویان نمونه‌های شهروندان برحسب درصد، ۴/۴۳ درصد به گزینه کاملاً مناسب و ۱۵/۸۹ به گزینه مناسب و ۳۵/۱۶ به گزینه متوسط و ۳۶/۹۸ به گزینه نامناسب و ۷/۵۵ به گزینه کاملاً نامناسب پاسخ داده اند و همچنین ۳۲ مسئولان گزینه کاملاً مناسب و ۴۴ درصد گزینه مناسب و حدود ۲۴ به گزینه متوسط پاسخ داده اند.

جدول(۴). میزان رضایت شهروندان و مسئولان از وضعیت سیما و منظر شهر

مولفه	شهروندان		مسئولان	
	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد
کاملاًمناسب	۱۷	۴/۴۳	۸	۳۲
مناسب	۶۱	۱۵/۸۹	۱۱	۴۴
متوسط	۱۳۵	۳۵/۱۶	۶	۲۴
نامناسب	۱۴۲	۳۶/۹۸	۰	۰
کاملاً نامناسب	۲۹	۷/۵۵	۰	۰
جمع	۳۸۴	۱۰۰	۲۵	۱۰۰

منبع : مطالعات میدانی و یافته های پژوهش نگارنده ۱۳۹۶

معیار کالبدی

در معیار کالبدی ۱۰ شاخص مورد بررسی قرار گرفته است.

بر اساس نتایج بدست آمده بیش از ۳۶/۹۸ درصد از پاسخگویان سیما و منظر شهر ملایر را برای کیفیت زندگی خود نامناسب و بیش از ۳۵/۱۶ درصد متوسط ، و ۱۵/۸۹ درصد هم مناسب و ۴/۴۳ درصد کاملاً مناسب و ۷/۵۵ درصد کاملاً نامناسب ارزیابی کرده اند .بدین ترتیب ۷۲ درصد از پاسخگویان ، سیما و منظر شهر ملایر را جهت کیفیت زندگی نامناسب و متوسط دانسته اند. وضعیت سیستم حمل و نقل عمومی و نحوه دسترسی به محل کار از دیگر شاخص های کالبدی کیفیت زندگی است. در این خصوص بیش از ۳۹/۳۲ درصد پاسخگویان این شاخص را نامناسب ، ۳۳/۰۷ درصد متوسط ، ۱۶/۶۷ درصد مناسب و ۱/۸۲ درصد کاملاً مناسب و تنها

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-28]
[DOR: 20.1001.1.22287736.1399.20.58.14.9]
[DOI: 10.29252/jgs.20.58.319]

۹/۱۱ درصد کاملاً نامناسب ارزیابی نموده اند که بر این اساس بیش از۷۲ درصد از پاسخگویان از سیستم حمل و نقل عمومی رضایت نداشته اند. وضعیت و نحوه توجه به محیط زیست شهری نیز از شاخص های مهم کیفیت زندگی است که در شهر ملایر بر اساس نتایج پرسشنامه بیش از ۳۵/۱۶ درصد از پاسخگویان آن را در حد نامناسب ، ۲۲/۶۶ درصد مناسب ، ۲۶/۵۶ درصد متوسط ، نزدیک به ۱۰/۹۴درصد کاملاً نامناسب و تنها ۴/۶۹ درصد کاملاً مناسب ارزیابی کرده اند. که بدین ترتیب شهروندان از وضعیت محیط زیست شهر خود ناراضی بوده اند. شاخص دیگر معیار کالبدی ، کیفیت زندگی وضعیت امکانات بهداشتی و نحوه دسترسی به آنها است. با توجه به نتایج پرسشنامه ۳۵/۶۸ درصد این شاخص را متوسط ، ۱۰/۶۸ درصد نامناسب ، ۳۹/۸۴ درصد مناسب، ۶/۵۱ درصد کاملاً مناسب و ۷/۲۹ درصد کاملاً مناسب دانسته اند. بر این اساس شاخص امکانات بهداشتی و درمانی از نظر پاسخگویان در شهر ملایر نسبتا متوسط و مناسب ارزیابی شده است . وضعیت امکانات آموزشی و نحوه دسترسی و استفاده از آنها نیز در معیار کالبدی مورد توجه قرار گرفته است. که نتایج پرسشنامه نشان می دهد پاسخگویان این شاخص را جهت کیفیت زندگی خود در شهر ملایر مناسب دانسته اند چرا که ۱۴/۰۷ درصد اینگونه امکانات را کاملاً نامناسب ونامناسب و ۳۱/۵۱ درصد آن را متوسط ، ۴۰/۱۰ درصد مناسب و ۱۴/۳۲ درصد کاملاً مناسب ارزیابی کرده اند که بر این اساس آن را مناسب دانسته اند. از دیگر شاخص‌های مورد نظر در معیار کالبدی ، وضعیت پیاده روها از نظر کیفیت (کف سازی و عرض) در شهری است. این شاخص در شهر ملایر از نظر شهروندان نسبتا مناسب ارزیابی شده است شده چراکه ۹/۱۱ درصد پاسخگویان آنرا کاملاً نامناسب ، ۳۶/۹۸ درصد نامناسب ، ۲۸/۶۵ درصد متوسط ، ۲۰/۰۵ درصد مناسب و ۵/۲۱ درصد کاملاً مناسب پاسخگو بوده اند که بدین ترتیب آن را نامناسب ارزیابی کرده اند. وضعیت اماکن مذهبی و نحوه دسترسی به آنها شاخص دیگری است که مورد پرسش قرار گرفته است نتایج نشان می دهد که نزدیک به ۳۱/۵۱ درصد از پاسخگویان آن را متوسط ، و بیش از ۳۳/۳۳ درصد مناسب ، ۲۳/۷۰ درصد نیز کاملاً مناسب ارزیابی نموده اند این در حالی است که تنها ۱۱/۴۶ درصد این شاخص را در شهر ملایر نامناسب و کاملاً نامناسب دانسته اند بر این اساس شاخص فوق در شهر ملایر نسبتا مناسب و متوسط ارزیابی شده است. وضعیت اماکن تفریحی و نحوه دسترسی به آنها ، شاخص کالبدی دیگری است که در این پژوهش مورد ارزیابی قرار گرفته است. بیش از ۸/۵۹ درصد نیز کاملاً نامناسب ، ۱۰/۱۶ درصد نامناسب و ۳۱/۵۱ درصد این شاخص را متوسط، ، ۳۹/۵۸ درصد مناسب و ۱۰/۱۶ درصد کاملاً مناسب، دانسته اند که بدین ترتیب نحوهه برخورداری از فضاهای تفریحی از نظر پاسخگویان مناسب ارزیابی شده است. یکی دیگر از شاخص مورد بررسی در معیار کالبدی وضعیت اماکن ورزشی و نحوه دسترسی به آنها است.پاسخگویان این شاخص را هم در مجموع متوسط ارزیابی نموده اند. چراکه ۱۲/۵۰ درصد آن را کاملاً نامناسب، ۳۲/۲۹ درصد آن را نامناسب، ۲۵/۵۲ درصد متوسط ،۲۰/۵۰ درصد مناسب و ۹/۶۴ درصد کاملاًمناسب دانسته اند بر این اساس شاخص فوق نامناسب ارزیابی شده است.

آخرین شاخص مورد بررسی در معیار کالبدی تا چه اندازه محل سکونت برای زندگی مناسب است.پاسخگویان این شاخص را هم در مجموع متوسط ارزیابی نموده اند. چراکه نزدیک به ۳۷/۷۶ درصد آن را متوسط، ۲۹/۹۵

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-28]
[DOR: 20.1001.1.22287736.1399.20.58.14.9]
[DOI: 10.29252/jgs.20.58.319]

درصد مناسب و کاملاً مناسب ، ۳۲/۲۹ درصد نامناسب و کاملاً نامناسب دانسته اند. بنابراین در کل شاخص های معیار کالبدی در ارتقاء و بهبود کیفیت زندگی متوسط و مناسب ارزیابی شده است. جدول(۵).

جدول(۵). نتایج پرسشنامه ارزیابی پاسخگویان در شاخص های کالبدی کیفیت زندگی شهر ملایر- فراوانی و درصد

شاخص های معیار کالبدی		کاملاً نامناسب	نامناسب	متوسط	مناسب	کاملاً مناسب	جمع
سیما و منظر شهر را چگونه ارزیابی می کنید؟	تعداد	۲۹	۱۴۲	۱۳۵	۶۱	۱۷	۳۸۴
	درصد	۷/۵۵	۳۶/۹۸	۳۵/۱۶	۱۵/۸۹	۴/۴۳	۱۰۰
وضعیت سیستم حمل و نقل عمومی و نحوهه دسترسی به محل کارتان چگونه است؟	تعداد	۳۵	۱۵۱	۱۲۷	۶۴	۷	۳۸۴
	درصد	۹/۱۱	۳۹/۳۲	۳۳/۰۷	۱۶/۶۷	۱/۸۲	۱۰۰
وضعیت محیط زیست شهری (جمع آوری زباله، تنظیف و...) چگونه است؟	تعداد	۴۲	۱۳۵	۱۰۲	۸۷	۱۸	۳۸۴
	درصد	۱۰/۹۴	۳۵/۱۶	۲۶/۵۶	۲۲/۶۶	۴/۶۹	۱۰۰
امکانات بهداشت و درمان و نحوهه دسترسی به آنها در شهر چگونه است؟	تعداد	۲۸	۴۱	۱۳۷	۱۵۳	۲۵	۳۸۴
	درصد	۷/۲۹	۱۰/۶۸	۳۵/۶۸	۳۹/۸۴	۶/۵۱	۱۰۰
وضعیت امکانات آموزشی(مدارس و غیره) و دسترسی به آنها در شهر چگونه است؟	تعداد	۱۷	۳۷	۱۲۱	۱۵۴	۵۵	۳۸۴
	درصد	۴/۴۳	۹/۶۴	۳۱/۵۱	۴۰/۱۰	۱۴/۳۲	۱۰۰
وضعیت پیاده روها از نظر کیفیت(کف سازی و عرض) در شهر چگونه است؟	تعداد	۳۵	۱۴۲	۱۱۰	۷۷	۲۰	۳۸۴
	درصد	۹/۱۱	۳۶/۹۸	۲۸/۶۵	۲۰/۰۵	۵/۲۱	۱۰۰
وضعیت اماکن مذهبی و دسترسی به آنها در شهر چگونه است؟	تعداد	۱۶	۲۸	۱۲۱	۱۲۸	۹۱	۳۸۴
	درصد	۴/۱۷	۷/۲۹	۳۱/۵۱	۳۳/۳۳	۲۳/۷۰	۱۰۰
وضعیت اماکن تفریحی و دسترسی به آنها در شهر چگونه است؟	تعداد	۳۳	۳۹	۱۲۱	۱۵۲	۳۹	۳۸۴
	درصد	۸/۵۹	۱۰/۱۶	۳۱/۵۱	۳۹/۵۸	۱۰/۱۶	۱۰۰
وضعیت اماکن ورزشی و دسترسی به آنها در شهر چگونه است؟	تعداد	۴۸	۱۲۴	۹۸	۷۷	۳۷	۳۸۴
	درصد	۱۲/۵۰	۳۲/۲۹	۲۵/۵۲	۲۰/۰۵	۹/۶۴	۱۰۰
تا چه اندازه محل سکونت خود را برای زندگی مناسب می دانید؟	تعداد	۵۵	۶۹	۱۴۵	۸۶	۲۹	۳۸۴
	درصد	۱۴/۳۲	۱۷/۹۷	۳۷/۷۶	۲۲/۴۰	۷/۵۵	۱۰۰

منبع : مطالعات میدانی و یافته های پژوهش نگارنده ۱۳۹۶

معیار اقتصادی

در معیار اقتصادی پنج شاخص مورد بررسی قرار گرفته است که در ادامه به آنها پرداخته می شود، شرایط بدست آوردن شغل در شهر بدون شک یکی از شاخص های مهم در کیفیت زندگی است. در این پژوهش ۴۳/۲۳ درصد از پاسخگویان آن را کاملاً نامناسب ، ۳۳/۰۷ درصد نامناسب ، ۱۹/۷۹ درصد متوسط و تنها ۳/۹۱ درصد مناسب دانسته اند که بدین ترتیب این شاخص در شهر ملایر کاملاً نامناسب ارزیابی شده است. در معیار اقتصادی، شاخص وضعیت توزیع درآمد و ثروت نیز مورد پرسش قرار گرفته است. که بیش از ۳۵/۱۶ درصد آن را کاملاً نامناسب، بیش از ۲۹/۹۵ درصد نامناسب، ۲۰/۵۷ درصد متوسط ، ۱۲/۷۶ درصد مناسب و تنها ۱/۵۶ درصد کاملاً مناسب پاسخ داده اند که بدین ترتیب این شاخص نیز کاملاً نامناسب ارزیابی می شود. شاخص دیگر مورد بررسی در معیار اقتصادی میزان رضایت از شغل و درآمد بوده است. که ۳۲/۵۵ درصد آنرا متوسط ، ۲۵/۲۶ درصد کاملاً نامناسب ، ۲۳/۱۸ درصد نامناسب و تنها ۱۹/۰۱ درصد مناسب بیان کرده اند که

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-28]
[DOR: 20.1001.1.22287736.1399.20.58.14.9]
[DOI: 10.29252/jgs.20.58.319]

بر این اساس این شاخص هم در شهر ملایر متوسط ارزیابی شده است. وضعیت درآمد خانوار شما تا چه حد با قدرت پس انداز هماهنگ است بعنوان یکی دیگر از شاخص های معیار اقتصادی مورد توجه است. در شهر ملایر ۲۱/۸۸ درصد آنرا کاملاً نامناسب ، ۳۹/۳۲ درصد نامناسب ،۲۸/۱۳ درصد متوسط ، ۱۰/۶۸ درصد مناسب دانسته اند که بدین ترتیب این شاخص از نظر پاسخگویان نامناسب ارزیابی شده است. وضعیت درآمد خانوار شما تا چه حد با رفع نیازهای اولیه هماهنگ است ، یکی دیگر از شاخص های معیار اقتصادی می باشد. نتایج نشان می دهد که شاخص ذکر شده هم از نظر پاسخگویان متوسط ارزیابی شده چرا که بیش از ۳۰/۴۷ درصد آن را متوسط ، ۲۵/۷۸ درصد نامناسب ، ۱۵/۱۰ درصد کاملاً نامناسب ، ۲۶/۵۶ درصد مناسب و تنها ۲/۰۸ درصدکاملأمناسب بیان کرده اند، که بدین ترتیب این شاخص از نظر پاسخگویان متوسط ارزیابی شده است. و در مجموع شاخص های اقتصادی نامناسب بوده است. جدول(۶).

جدول(۶). نتایج پرسشنامه ارزیابی پاسخگویان درشاخص های اقتصادی کیفیت زندگی شهر ملایر- فراوانی و درصد

شاخص های معیار اقتصادی		کاملاً نامناسب	نامناسب	متوسط	مناسب	کاملاً مناسب	جمع
به نظر شما شرایط بدست آوردن شغل در شهر چگونه است؟	تعداد	۱۶۶	۱۲۷	۷۶	۱۵	۰	۳۸۴
	درصد	۴۳/۲۳	۳۳/۰۷	۱۹/۷۹	۳/۹۱	۰/۰۰	۱۰۰
به نظر شما وضعیت توزیع درآمد و ثروت در شهر چگونه است؟	تعداد	۱۳۵	۱۱۵	۷۹	۴۹	۶	۳۸۴
	درصد	۳۵/۱۶	۲۹/۹۵	۲۰/۵۷	۱۲/۷۶	۱/۵۶	۱۰۰
وضعیت درآمد شما چگونه است؟	تعداد	۹۷	۸۹	۱۲۵	۷۳	۰	۳۸۴
	درصد	۲۵/۲۶	۲۳/۱۸	۳۲/۵۵	۱۹/۰۱	۰/۰۰	۱۰۰
وضعیت درآمد خانوار شما تا چه حد با قدرت پس انداز هماهنگ است؟	تعداد	۸۴	۱۵۱	۱۰۸	۴۱	۰	۳۸۴
	درصد	۲۱/۸۸	۳۹/۳۲	۲۸/۱۳	۱۰/۶۸	۰/۰۰	۱۰۰
وضعیت درآمد خانوار شما تا چه حد با رفع نیازهای اولیه هماهنگ است؟	تعداد	۵۸	۹۹	۱۱۷	۱۰۲	۸	۳۸۴
	درصد	10/15	۲۵/۷۸	۳۰/۴۷	۲۶/۵۶	۲/۰۸	۱۰۰

منبع : مطالعات میدانی و یافته های پژوهش نگارنده ۱۳۹۶

معیار اجتماعی فرهنگی

در معیار اجتماعی فرهنگی نیز پنج شاخص مورد بررسی قرار گرفته است. در شاخص وضعیت امنیت اجتماعی در شهر ۹/۹۰ درصد کاملاً نامناسب ، ۳۰/۴۷ درصد نامناسب ،۳۹/۳۲ درصد متوسط ، حدود ۱۳/۰۲ درصد آن را مناسب ، و ۷/۲۹ درصد کاملاً مناسب دانسته اند که بدین ترتیب این شاخص مناسب ارزیابی می شود. وضعیت مشارکت و همکاری مردم درانجام خدمات شهری(جمع آوری زباله، پاکیزگی و..) در شهر شاخص دیگر مورد سوال بوده است ، که ۳۱/۷۷ درصد کاملأنامناسب ، ۲۵/۷۸ درصد، نامناسب۲۲/۴۰ درصد متوسط، ۱۱/۹۸ درصد مناسب و ۸/۰۷درصد کاملاً مناسب پاسخ داده‌اند. بر این اساس این شاخص نیزکاملاً نامناسب ارزیابی شده است. در معیار اجتماعی فرهنگی ، شرایط زندگی محل سکونت با وضعیت فرهنگی شما چقدر هماهنگ است نیز مورد بررسی قرارگرفته، نتایج پرسشنامه نشان می‌دهد که ۱۹/۵۳ درصد کاملاً نامناسب، ۲۱/۳۵ درصد نامناسب، ۲۳/۹۶ درصد این شاخص را متوسط، ۳۲/۰۳ درصد مناسب و تنها ۳/۱۳ درصد کاملاً مناسب دانسته که بدین ترتیب این شاخص نیز مناسب ارزیابی می شود.

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-28]
[DOR: 20.1001.1.22287736.1399.20.58.14.9]
[DOI: 10.29252/jgs.20.58.319]

هویت تاریخی شهر چقدر با شرایط فرهنگی و اجتماعی کنونی شهر هماهنگ است این هم از شاخص های مهم معیار اجتماعی و فرهنگی می‌باشد، از نظر پاسخگویان این پژوهش شاخص ذکرشده ۲۵/۷۸ درصد کاملاً نامناسب، ۳۲/۵۵ درصد نامناسب، ۲۱/۳۵ درصد متوسط، ۱۳/۵۴ درصد مناسب و ۶/۷۷ درصد کاملاً مناسب بوده است. که بدین ترتیب شاخص مزبور نامناسب ارزیابی شده است. هماهنگی بین تشکیل شورای محله با رفع مشکلات شهروندان چگونه است یکی دیگر از شاخص‌های مورد بررسی در این بخش می باشد. نتایج نشان می دهد که این شاخص در شهر ملایر ۵/۲۰ درصد آن را کاملاً نامناسب ، ۷/۸۱ درصد نامناسب ، پاسخ داده اند و ۳۱/۲۵ درصد متوسط ، ۳۷/۵ درصد مناسب و ۱۸/۲۲ درصدکاملاًمناسب بیان کرده اند که بدین ترتیب این شاخص در شهر ملایر نسبتا مناسب و متوسط ارزیابی شده است. که در مجموع پنج شاخص مورد نظر متوسط محسوب می شود جدول(۷).

جدول(۷).نتایج پرسشنامه ارزیابی پاسخگویان درشاخص‌های اجتماعی فرهنگی کیفیت زندگی ملایر- فراوانی و درصد

شاخص های معیاراجتماعی فرهنگی		کاملاً نامناسب	نامناسب	متوسط	مناسب	کاملاً مناسب	جمع
وضعیت امنیت اجتماعی در شهر چگونه است؟	تعداد	۳۸	۱۱۷	۱۵۱	۵۰	۲۸	۳۸۴
	درصد	۹/۹۰	۳۰/۴۷	۳۹/۳۲	۱۳/۰۲	۷/۲۹	۱۰۰
وضعیت مشارکت و همکاری مردم درانجام خدمات شهری(جمع آوری زباله، پاکیزگی و..) چگونه است ؟	تعداد	۱۲۲	۹۹	۸۶	۴۶	۳۱	۳۸۴
	درصد	۳۱/۷۷	۲۵/۷۸	۲۲/۴۰	۱۱/۹۸	۸/۰۷	۱۰۰
شرایط زندگی محل سکونت با وضعیت فرهنگی شما چقدر هماهنگ است؟	تعداد	۷۵	۸۲	۹۲	۱۲۳	۱۲	۳۸۴
	درصد	۱۹/۵۳	۲۱/۳۵	۲۳/۹۶	۳۲/۰۳	۳/۱۳	۱۰۰
هویت تاریخی شهر چقدر با شرایط فرهنگی و اجتماعی کنونی شهر هماهنگ است؟	تعداد	۹۹	۱۲۵	۸۲	۵۲	۲۶	۳۸۴
	درصد	۲۵/۷۸	۳۲/۵۵	۲۱/۳۵	۱۳/۵۴	۶/۷۷	۱۰۰
نظر شما در مورد هماهنگی بین تشکیل شورای محله با رفع مشکلات شهروندان چگونه است؟	تعداد	۲۰	۳۰	۱۲۰	۱۴۴	۷۰	۳۸۴
	درصد	۵/۲۰	۷/۸۱	۳۱/۲۵	۳۷/۵	۱۸/۲۲	۱۰۰

منبع : مطالعات میدانی و یافته های پژوهش نگارنده ۱۳۹۶

مقایسه سه معیار مورد بررسی نیز نشان داد که معیار اقتصادی کمترین رضایت را در بین معیارهای کیفیت زندگی، نزد شهروندان ملایر داشته است. و این در حالی است که معیار کالبدی و معیار اجتماعی و فرهنگی وضعیت مناسب تری داشته اند.

بر اساس نتایج پرسشنامه‌های گردآوری شده، به منظور ارزیابی رابطه بین محیط شهری ملایر و کیفیت زندگی به سنجش میزان رضایت شهروندان از وضعیت شاخص های معیار کیفیت زندگی (کالبدی ، اقتصادی و اجتماعی فرهنگی) جداول (۷و۶و۵) و جمع بندی آنها جدول(۸) اقدام شد، نتایج مشخص می کند که از نظر پرسش شوندگان شاخص های معیارهای اقتصادی کیفیت زندگی وضعیت نامناسب‌تری نسبت به شاخص‌های اجتماعی و فرهنگی و کالبدی دارند و شاخص‌های معیار کالبدی کمترین میزان رضایت و شاخص‌های

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-28]
[DOR: 20.1001.1.22287736.1399.20.58.14.9]
[DOI: 10.29252/jgs.20.58.319]

اجتماعی، فرهنگی نیز در وضعیت متوسط قرار گرفته اند. بنابراین این فرضیه که بین محیط شهری ملایر و شاخص های کیفیت زندگی رابطه معنا داری دیده می شود تایید گردید جدول(۸).

جدول(۸). مقایسه تعداد و درصد پاسخگویان به ارزیابی شاخص های اقتصادی، اجتماعی و کالبدی در ملایر

معیار – شاخص		نا مناسب	متوسط	مناسب	جمع
ارزیابی شاخص های معیار اقتصادی	تعداد	۲۲۴	۱۰۱	۵۹	۳۸۴
	درصد	۵۸	۲۶	۱۶	۱۰۰
ارزیابی شاخص های معیار اجتماعی و فرهنگی	تعداد	۱۶۲	۱۰۶	۱۱۶	۳۸۴
	درصد	۴۲	۲۸	۳۰	۱۰۰
ارزیابی شاخص های معیار کالبدی	تعداد	۱۲۵	۱۲۲	۱۳۷	۳۸۴
	درصد	۳۳	۳۲	۳۵	۱۰۰

مأخذ: نتایج پرسشنامه نگارنده ۱۳۹۶

جدول(۹). جمع‌بندی نتایج پرسشنامه در خصوص تناسب بهبود محیط شهری **و شاخص های کیفیت زندگی در شهر ملایر**

میزان	زیاد	متوسط	کم	جمع
تعداد	۲۶۳	۷۶	۴۵	۳۸۴
درصد	۶۸	۲۰	۱۲	۱۰۰

مأخذ: نتایج پرسشنامه نگارنده ۱۳۹۶

به منظور ارزیابی میزان تاثیر بهبود فضاهای شهری در کیفیت زندگی، جدول(۹) استخراج شده است که بر اساس آن ۶۸ درصد بهبود و ارتقائ شاخص های فضاهای شهری را در کیفیت زندگی، زیاد ، ۲۰ درصد متوسط و تنها ۱۲ درصد کم ارزیابی نموده اند. که بدین ترتیب فرضیه مورد نظر تائید می گردد.

نتیجه گیری

با توجه به اهمیت کیفیت زندگی در سالهای اخیر و مورد توجه قرار گرفتن آن در برنامه ریزی شهری می توان به این نکات اشاره کرد. که شهر ملایر به دلیل شهرنشینی سریع و کمبود زیر ساختها و امکانات، کیفیت زندگی را به شدت تحت تاثیر قرار داده است. نتایج یافته ها و مطالعات میدانی و همچنین مشاهده در نواحی مختلف شهر ملایر نشان می‌دهد که شاخص‌های کیفیت زندگی در شمال‌شرقی و شرق شهر دارای وضعیت بهتر یا مناسب‌تر نسبت به دیگر نواحی شهر است و شمال‌غربی و غرب هرکدام در وضعیت نیمه برخوردار یا متوسط و جنوب و جنوب غربی و جنوب شرقی در وضعیت کم برخوردار یا کاملاً نامناسب می‌باشند. نواحی جنوب و جنوب شرقی و جنوب غربی شهر از لحاظ شاخص های امکانات فرهنگی و میزان درآمد ماهیانه در وضعیت نامناسب دارند ولی شمال‌شرقی و شرق شهر از لحاظ شاخص های کیفیت زندگی در وضعیت بهتری یا مناسب‌تری نسبت به نواحی دیگر شهر هستند. این نتیجه بیانگر آن است که تمامی نواحی شهر از یک سطح در کیفیت زندگی برخوردار نیستند. و سطح کیفیت زندگی با توجه به موقعیت هر ناحیه تغییر می کند. از لحاظ کیفیت زندگی شمال شرق و شرق در وضعیت کاملاً برخوردار یا کاملاً مناسب ، شمال غربی و غرب در

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-28]
[DOR: 20.1001.1.22287736.1399.20.58.14.9]
[DOI: 10.29252/jgs.20.58.319]

وضعیت نیمه برخورداریا متوسط قرار دارند. جنوب ، جنوب شرقی و جنوب غربی در این شهر در سطح کاملاً نامناسب از سایر نواحی قرار دارد. و این سطح اختلاف می تواند بیشتر نشات گرفته از وضع پایین اقتصادی و اجتماعی و نابرابری در زیر ساختها و امکانات ارائه شده در سطح شهر باشد. کیفیت زندگی در سطح پایین و خیلی ضعیف ، عمدتا نواحی مهاجرپذیر هستند که بیشترین مهاجران روستایی و غیره وارد شده در سطح شهر را در خود جای داده اند. نکته دیگر اینکه نواحی حاشیه شهر که در سالهای اخیر به شهر الحاق شده اند، از لحاظ کیفیت زندگی نسبت به نواحی قدیمی تر ، دارای وضعیت کاملاً نامناسب می باشند..

از مقایسه نتایج به دست آمده در فضاهای مورد بررسی می توان دریافت که بیشتر خدمات در شمال شرقی و شرق شهر قرار دارند. بنابر این عدم تمرکز بیشتر خدمات در این نواحی و توزیع عادلانه تسهیلات در نقاط دیگر شهر، ضروری می باشد و به ارتقاء سطح کیفیت زندگی شهروندان کمک خواهد کرد.

پیشنهادات و راهکارها

- ساماندهی ورودی ها ، میادین ، خیابانها و معابر و فضاهای عمومی در راستای کارآیی بهتر و ارتقای کیفیت زندگی.
- ساماندهی وضعیت معابر و پیاده روها از نظر کیفیت (کف سازی و عرض ، آسفالت و جدول)در تمامی نواحی شهر با اولویت نواحی غیر برخوردار.
- ساماندهی فضاهای تفریحی و فراهم کردن امکانات در آن فضاها و دسترسی در تمامی نواحی شهر
- توجه به محیط زیست شهری و فرهنگ سازی مشارکت و همکاری مردم
- توجه و هماهنگی بین فضاهای عمومی شهر (پارکها، میدان ها، خیابانها و پیاده روها) با هویت فرهنگی و تاریخی شهروندان
- توزیع عادلانه فضاهای عمومی (پارکها، میدان ها، خیابانها و پیاده روها) در همه محلات شهر
- برقراری امنیت اجتماعی در فضاهای عمومی(پارکها، میدان ها، خیابانها و پیاده روها)
- توجه به هویت تاریخی شهر و شرایط فرهنگی و اجتماعی کنونی شهروندان
- ایجاد امکانات بهداشت و درمان و آموزشی و ورزشی و دسترسی به آنها در تمامی نواحی شهر
- فرهنگ سازی تشکیل شورای محله با رفع مشکلات شهروندان
- ساماندهی وضعیت اماکن مذهبی و دسترسی به آنها در تمامی نواحی شهر
- ایجاد مراکز اشتغال زایی و تلاش برای تحولات اقتصادی و رفع مشکل بیکاری و ایجاد فرصت های شغلی جدید، با توجه به وضعیت نامناسب آن در تمامی نواحی شهر.

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-28]
[DOR: 20.1001.1.22287736.1399.20.58.14.9]
[DOI: 10.29252/jgs.20.58.319]

منابع

اونق، نازمحمد، (۱۳۸۴)، **بررسی رابطه بین سرمایه اجتماعی و کیفیت زندگی (مطالعه موردی شهر گنبد کاووس)**، رساله کارشناسی ارشد، دانشکده علوم اجتماعی تهران.

آسایش، حسین، (۱۳۸۰)، **سنجش کیفیت زندگی در یکصد شهر بزرگ جهان**، نشریه مدیریت شهری، ۲(۸)، ۹۴-۱۱۰.

پارسی، حمیدرضا، (۱۳۸۱)، **چارچوب نظری محتوای فضای شهری**، نشریه هنرهای زیبا، ۱۱: ۴۱-۴۹.

پاکزاد، جهانشاه، (۱۳۸۵)، **مبانی نظری و فرایند طراحی شهری**، وزارت مسکن و شهرسازی، شهیدی.

توسلی،محمود، (۱۳۷۶)،**" طراحی فضاهای شهری"**، مرکز مطالعات و تحقیقات معماری و شهرسازی ایران.

حبیبی، کیومرث، پوراحمد، احمد، مشکینی، ابوافضل، (۱۳۹۵)، **بهسازی و نوسازی بافت های کهن شهری**، انتشارات دانشگاه کردستان.

رضوانی، محمدرضا و منصوریان، حسین، (۱۳۸۷)، **سنجش کیفیت زندگی: بررسی مفاهیم، شاخص ها و مدل ها و ارایه مدل پیشنهادی برای نواحی روستایی**، فصلنامه روستا و توسعه، ۱۱(۳) .۲۶-۱.

سعیدنیا، احمد، (۱۳۸۲)،**طراحی فضاها و مبلمان شهری، کتاب سبز شهرداری**، سازمان شهرداریهای کشور.

سیف الدینی، فرانک، (۱۳۸۱)، **فرهنگ واژگان برنامه ریزی شهری و منطقه ای** چاپ دوم، انتشارات شیراز.

شکوهی، حسین، (۱۳۸۹)، **دیدگاه‌های نو در جغرافیای شهری**، انتشارات سمت.

صدری آرش، بانکیان تبریزی آرزو، رفایی افشار قزلباش، شادی. (۱۳۹۸). **تاثیر پیاده‌راه بر افزایش تعاملات اجتماعی در فضاهای شهری بجنورد (نمونه موردی : خیابان طالقانی، محدوده میدان شهید تا مخابرات**، نشریه تحقیقات کاربردی علوم جغرافیایی، ۱۹ (۵۴) :۹۵-۱۰۰

غفاری، غلامرضا و امیدی، رضا، (۱۳۸۸)، **کیفیت زندگی، شاخص توسعه توسعه اجتماعی**، تهران:نشر شیرازه.

فرجی ملایی، امین ، (۱۳۸۹)، **تحلیل شاخص های کیفیت زندگی شهری و برنامه ریزی برای بهبود آن، مورد شهر بابلسر**، پایان نامه کارشناسی ارشد رشته جغرافیا و برنامه ریزی شهری، دانشگاه تهران.

قائم، گیسو، (۱۳۸۲)، **فضای شهری و معلولین**، وزارت مسکن و شهرسازی.

کریر، راب، (۱۳۷۵)،**"فضای شهری"** ، انتشارات جهاد دانشگاهی.

کوکبی، افشین، (۱۳۸۴)، **برنامه ریزی به منظور ارتقائ کیفیت زندگی شهری در مرکز شهر مطالعه موردی پهنه مرکزی شهر خرم آباد**، پایان نامه کارشناسی ارشد دانشگاه تربیت مدرس، تهران.

گلین شریف دینی، جواد، (۱۳۸۹)، **کیفیت زندگی در سکونتگاه‌های غیررسمی کلانشهر تهران (مطالعه موردی: اسلام آباد، صالح اباد)**، پایان‌نامه کارشناسی‌ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه تهران.

لین کورنر، جان بوند، (۱۳۸۹)، **کیفیت زندگی و سالمندان**، ترجمه: حسین محققی کمال، تهران، نشر دانژه.

لینچ، کرین، (۱۳۸۱)، **تئوری شکل خوب شهر**، ترجمه : سید حسن بحرینی، انتشارات دانشگاه تهران.

مختاری، مرضیه و نظری، جواد، (۱۳۸۹) ، **جامعه شناسی کیفیت زندگی**، انتشارات جامعه شناسان.

مدنی پور، علی، (۱۳۸۴)،**"طراحی فضای شهری (نگرشی بر فرآیندی اجتماعی و مکانی"**، شرکت پردازش و برنامه ریزی شهری.

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-28]

[DOR: 20.1001.1.22287736.1399.20.58.14.9]

[DOI: 10.29252/jgs.20.58.319]

مرتضایی، سید رضا، (۱۳۸۱)، **رهیافت هایی در طراحی مبلمان شهری**، سازمان شهرداری های کشور.

معصومی اشکوری، سید حسن، (۱۳۹۴)، **اصول و مبانی برنامه ریزی منطقه ای** ، انتشارات پیام.

نقی‌زاده، محمد، (۱۳۸۴)، **جایگاه طبیعت و محیطزیست در فرهنگ و شهرهای ایران**، دانشگاه آزاد اسلامی.

هاشم‌پور، رحیم،(۱۳۹۰)، **مبلمان شهری و زیباسازی**،انتشارات سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور .

Apparicio, Philippe, Anne-Marie Se´guin , Daniel Naud, (2008) **, The Quality of the Urban Environment Around Public Housing Buildings in Montre´al: An Objective Approach Based on GIS and Multivariate Statistical Analysis**, Soc Indic Res 86:355–38

Azahan ,A, Jamaluddin, M.J, Lukman, Z. M, Kadaruddin, A, Kadir, A (2009), **The Quality of Life in Malaysia's Intermediate City: Urban,European,** Journal of Social Sciences – Volume 9, Number1 ،161-165

Das, Daisy, (2008) **, Urban Quality of Life: A Case Study of Guwahati**, Soc Indic Res 88:297–310

Evaluation of Urban Quality of Life in Kocaeli and a Comparison of the Life Satisfaction with the European Cities, Soc Indic Res: 94:213–226.

Lambiri, Dionysia, biagi, bianca , Royuela Vicente , (2007) **quality Urban Economic of Life in The conomic and literature, Social Indicators Research** 84:1–25

Martins , I, Sá Marques, T(2009), **Evaluating quality of life in cities – Towards new tools to support urban planing** (internet, Accessed in 14April 2012)

Oktay , D and Rustemla, A (2010), **Measuring the quality of urban life and neighbourhood satisfaction: Findings from Gazimagusa (Famagusta) Area study international**, journal of social sciences and humanity studies Vol 2, No 2, ISSN: 1309-8063 Online

Pacione, M (2003), **Urban environmental quality and human wellbeing—a social geographical perspective, Landscape and Urban Planning,** 65 :19–30

Richard D. Young, (2008), **Quality of Life Indicator Systems–Definitions, Methodologies, Uses, and Public Policy Decision Making,** (Internet, Accessed in 14 April).

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-28]

[DOR: 20.1001.1.22287736.1399.20.58.14.9]

[DOI: 10.29252/jgs.20.58.319]